

Nr 27.

Ankom till riksdagens kansli den 29 mars 1938 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade pensionsförmåner för vissa f. d. underofficerskorpraler vid flottan m. m.

I en till riksdagen avlåten, den 3 mars 1938 dagtecknad proposition nr 247, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva *dels* att sjöförsvarets för budgetåret 1937/38 anvisade anslag till extra utgifter må beredas ersättning från det under elfte huvudtiteln upptagna förslagsanslaget till pensionering av viss flottans gemenskap med 11,101 kronor 44 öre, utgörande jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 18 juni 1937 från förstnämnda anslag till f. d. underofficerskorpralerna vid flottan L. Rubin, O. E. Pettersson, C. K. Olsson, C. J. H. Johansson och C. J. Asp utbetalade belopp, avseende förhöjning för tiden till och med den 30 juni 1937 av dem tillerkända pensioner,

dels att till f. d. underofficerskorpralen vid flottan J. A. Larsson må från anslaget till pensionering av viss flottans gemenskap utbetalas ett engångsbelopp av 2,257 kronor 92 öre, avseende förhöjning för tiden till och med den 30 juni 1937 av honom tillerkänd pension,

dels ock att var och en av Rubin, Pettersson, Olsson, Johansson, Asp och Larsson må, räknat från och med den 1 juli 1937, från anslaget till pensionering av viss flottans gemenskap — i stället för dem författningsenligt tillkommande pensionsförmåner — uppbära pension med belopp av 1,776 kronor för år, motsvarande flaggkorpral tillkommande pension.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Rubin, som är född den 25 maj 1875, anställdes vid sjömanskåren den 19 april 1893, befordrades till underofficerskorpral den 31 december 1905 och avgick ur tjänsten den 31 oktober 1932;

att Pettersson, som är född den 9 juli 1878, karlskrevs vid sjömanskåren i september 1896, befordrades till underofficerskorpral den 30 november 1905 och avgick ur tjänsten den 30 september 1932;

att Olsson, som är född den 16 juni 1881, karlskrevs vid sjömanskåren i september 1899, befordrades till underofficerskorpral den 31 december 1905 och avgick ur tjänsten den 30 september 1932;

att Johansson, som är född den 10 juli 1883, anställdes vid sjömanskåren den 26 februari 1901, befordrades till underofficerskorpral den 30 april 1910 och avgick ur tjänsten den 31 juli 1933;

att Asp, som är född den 17 mars 1881, anställdes vid sjömanskåren den 10 december 1901, befordrades till underofficerskorpral den 30 juni 1909 och avgick ur tjänsten den 31 oktober 1932;

att Larsson, som är född den 24 oktober 1874, anställdes vid sjömanskåren

den 17 september 1893, befordrades till underofficerskorpral den 31 december 1903 och avgick ur tjänsten den 31 oktober 1932;

att förenämnda underofficerskorpraler, vilka samtliga tillhörde Karlskrona örlogsstation, den 23 februari 1927 tillagts flaggkorprals över stat tjänstegrad;

att deras avgång ur tjänst ägt rum på grund av dem av chefen för underofficers- och sjömanskårerna vid Karlskrona örlogsstation, med återopande av bestämmelserna i reglementet för marinen, del I A § 23 mom. 2, meddelade uppsägningar, dock att Johansson, som uppsagts till avgång den 10 juli 1933, då han uppnådde stadgad pensionsålder, 50 år, jämlikt Kungl. Maj:ts beslut fått kvarstå i tjänst till och med utgången av samma månad;

samt att ifrågavarande underofficerskorpraler vid avgång ur tjänst erhållit pension, vilken bestämts jämlikt reglementet den 31 oktober 1879 (nr 63) för pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap jämte sig därtill anslutande bestämmelser och uppgår till sammanlagt 1,116 kronor för år jämte dyrtidstillägg.

I nyssnämnda § 23 mom. 2 reglementet för marinen stadgas, att anställningstiden skall anses förlängd genom rekapitulation med ett år för varje gång, därest uppsägning från vederbörande kårchefs eller från den anställdes sida icke skett senast å sextionde dagen före anställningstidens utgång.

Med skrivelse den 23 oktober 1936 har *riksdagens militieombudsman* till Kungl. Maj:t överlämnat en av omförmälda f. d. underofficerskorpraler med undantag av Larsson ingiven framställning om militieombudsmannens medverkan i syfte att de, som efter avgången ur tjänst åtnjöte korprals pensionsförmåner, måtte med avseende å tiden från avgången till dess beslut i anledning av den av dem tidigare gjorda framställningen om erhållande av flaggkorprals pensionsförmåner meddelats få sig tillerkänd skillnaden mellan korpralspensionen och den lön de ägt uppbära, därest de — såsom för dem gällande bestämmelser skulle berättiga till — i stället fått kvarstå i tjänst.

I sin berörda skrivelse har riksdagens militieombudsman beträffande frågan om rätt för visst manskap vid sjömanskåren till fortfarande anställning vid kåren hänvisat till innehållet i militieombudsmannens skrivelse den 22 mars 1934 i ett av sökandena åberopat tidigare behandlat fall av likartad innebörd. I sistnämnda skrivelse anförde militieombudsmannen bland annat följande:

Rättigheten att kvarstå i tjänst vid sjömanskåren utgjorde en kvarleva från den tid, då manskapet vid flottans sjömanskår icke anställdes på viss tid utan ansågs efter erhållen anställning vid kåren icke kunna mot egen önskan därifrån skiljas annorledes än efter kassation eller på grund av begångna förseelser. Denna rätt hade, såvitt anginge manskap, som anställdes vid flottans sjömanskår före den 1 januari 1919 och som fullgjort föreskrivna villkor för befordran till underofficerskorpral, sedermera icke undergått någon förändring till sitt innehåll. Rättigheten grundade sig på ett i anställningskontrakt gjort åtagande från kronans sida och kunde icke utan den berättigades samtycke hävas. Att — på sätt från vissa håll anförts — rättigheten skulle äga bestånd allenast tills vederbörande befattningshavare nått den ålder, då han enligt gällande pensionsreglemente ägde rätt till pension, finge anses vederlagt därav, att under förarbetena till sagda pensionsreglemente förslag om stadgande av skyldighet jämväl för personal tillhörande manskapet att avgå vid uppnådd pensionsålder visserligen förelegat

men icke innefattats vare sig i Kungl. Maj:ts proposition eller i riksdagens beslut i ämnet.

I sin skrivelse den 23 oktober 1936 har militieombudsmannen därefter anför, att då, såvitt handlingarna utvisade, ifrågavarande anställningshavare före den 1 januari 1919 vunnit sådan tjänsteställning i sjömanskåren, som avsåges med nyss omförmälda stadgande i reglementet för marinen, militieombudsmannen funne dem icke hava kunnat uppsägas från sin anställning vid sjömanskåren vare sig med stöd allenast av § 23 mom. 2 reglementet för marinen eller på den grund att de uppnått den ålder, då de enligt gällande pensionsreglemente ägde rätt till pension. På grund härav och då i ärendet icke vore fråga om avsked efter kassation eller på grund av begångna förseelser, syntes Rubin, Pettersson, Olsson, Johansson och Asp hava fog för sin framställning att enligt av dem angiven grund erhålla ersättning för tiden från den dag de efter meddelat beslut avgått ur tjänsten till dess beslut i anledning av deras förenämnda hemställan om undfående av flaggkorprals pensionsförmåner blivit av Kungl. Maj:t meddelat. Skulle enligt sistberörda beslut dylika förmåner ej varda dem tillerkända, syntes till särskild prövning böra upptagas frågan om dem därefter tillkommande ersättning.

Genom beslut den 18 juni 1937 har *Kungl. Maj:t* medgivit, att såsom gottgörelse i det i militieombudsmannens skrivelse den 23 oktober 1936 berörda hänseendet finge för tiden till och med den 30 juni 1937 utbetalas till Rubin 2,257 kronor 92 öre, till vardera av Pettersson och Olsson 2,284 kronor 80 öre, till Johansson 2,016 kronor samt till Asp 2,257 kronor 92 öre, att med tillhoppa 11,101 kronor 44 öre tills vidare bestridas av sjöförsvarets för budgetåret 1937/1938 anvisade anslag till extra utgifter. I samband härmed har Kungl. Maj:t förklarat Sig vilja framdeles efter riksdagens hörande meddela beslut rörande gottgörelse för tid efter den 30 juni 1937 och i fråga om kostnadernas gäldande.

Nyss angivna ersättningsbelopp motsvarade skillnaden mellan, å ena sidan, den pension jämte därå belöpande dyrtidstillägg, beräknat efter 12 procent, som anställningshavarna under tiden från avgången ur tjänst till och med den 30 juni 1937 skulle hava uppburit, därest de varit berättigade åtnjuta flaggkorprals pensionsförmåner, och, å andra sidan, av dem under nämnda tid uppburen korpralspension jämte efter nyss omförmälda grund beräknat dyrtidstillägg. I en inom försvarsdepartementet upprättad, den 18 juni 1937 dagtecknad *promemoria* har ifrågasatts, att en var av nu ifrågavarande anställningshavare skulle — utöver sålunda bestämd, för tiden till och med den 30 juni 1937 utgående ersättning — för tiden efter den 30 juni 1937 såsom gottgörelse erhålla tillägg till innehavande pension med ett belopp av 660 kronor för år räknat, motsvarande skillnaden mellan flaggkorprals- och korpralspension. Därvid förutsattes, att förekommande dyrtidstillägg skulle utgå å den förhöjda pensionen. Av samma *promemoria* framgår vidare, att Rubin å egna och, enligt fullmakter, å övriga förenämnda underofficerskorpralers vägnar förklarat, att, därest gottgörelse i enlighet med förestående

bereddes dem, de icke komme att göra anspråk på ytterligare ersättning i anledning av dem meddelat avsked.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrift har slutligen förenämnde f. d. underofficerskorpralen *Larsson* — under åberopande att han erhållit avsked från sjömanskåren under enahanda förhållanden som de fem förut omförmälda f. d. underofficerskorpralerna — anhållit att få komma i åtnjutande av samma pensions- och övriga förmåner, som kunde komma att tillerkännas dessa.

Departementschefen har anfört följande:

»I enlighet med den ståndpunkt, som Kungl. Maj:t intagit vid behandling den 18 juni 1937 av föreliggande framställning av de fem underofficerskorpralerna *Rubin*, *Pettersson*, *Olsson*, *Johansson* och *Asp* om ersättning i anledning av dem meddelat avsked, synes Kungl. Maj:t nu böra underställa riksdagens prövning fråga rörande gottgörelse åt dessa befattningshavare för tid efter den 30 juni 1937 samt om gäldandet av kostnaderna för ersättningarna. Beträffande gottgörelsen för tiden efter den 30 juni 1937 finner jag mig böra förorda, att — på sätt ifrågasatts i den i samband med Kungl. Maj:ts omförmälda beslut inom försvarsdepartementet utarbetade promemorian — förevarande befattningshavare jämväl efter nämnda tidpunkt komma i åtnjutande av sådan förhöjning av dem författningsenligt tillkommande korpralspension, att pensionsbeloppet kommer att motsvara flaggkorprals pension.

Då den i ärendet omförmälda underofficerskorpralen *Larsson* entledigats från sin anställning under enahanda förhållanden som nyssberörda befattningshavare, synes han böra få åtnjuta ersättning enligt samma grunder som dessa. Förutom förhöjd pension från och med den 1 juli 1937 bör han sålunda få uppbära engångsersättning för tiden dessförinnan efter samma beräkningsgrund, som tillämpats beträffande de genom Kungl. Maj:ts beslut den 18 juni 1937 beviljade ersättningsbeloppen. I enlighet härmed uträknat engångsbelopp utgör 2,257 kronor 92 öre.

Såväl de särskilda engångsbeloppen, avseende tiden intill den 1 juli 1937, som de från och med denna tidpunkt utgående förhöjda pensionerna böra bestridas från det under elfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till pensionering av viss flottans gemenskap. I enlighet härmed torde ersättning från detta anslag böra beredas sjöförsvarets anslag till extra utgifter med ett belopp av 11,101 kronor 44 öre, motsvarande sammanlagda kostnaden för de jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 18 juni 1937 från sistnämnda anslag utbetalade engångsbeloppen.»

Utskottet.

Kungl. Maj:ts förslag har icke givit utskottet anledning till erinran. På grund härav får utskottet hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Stockholm den 29 mars 1938.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Närvarande: se anteckning å utlåtande nr 25.